

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนความสำเร็จตามโครงการ อพป. ของหมู่บ้าน
ราษฎรพัฒนา

๓.๑ วิเคราะห์ผลงานและความสำเร็จของหมู่บ้าน อพป. บ้านราษฎรพัฒนา
นับตั้งแต่หมู่บ้านราษฎรพัฒนาได้รับการจัดตั้งขึ้นมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖^๑ ในขณะนั้นสภาพ
ของหมู่บ้านยังขาดความเจริญอย่างมาก เส้นทางคมนาคมเข้าถึงหมู่บ้านยังเป็นไปด้วย
ความยากลำบากและใช้ได้เป็นบางฤดูกาลเท่านั้น โดยเฉพาะในฤดูฝนการคมนาคมติดต่อก
กับจังหวัด อำเภอ ยิ่งเป็นไปด้วยความลำบากมากขึ้น นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจภายใน
หมู่บ้านก็ยังไม่ดี ประชาชนยังมีความยากจนอยู่ เนื่องจากประกอบอาชีพโดยยึดอาชีพ
หลักแต่เพียงอย่างเดียวคือ การทำไร่และทำป่าโดยขาดหลักวิชาการที่ถูกต้องและทันสมัย
ดังนั้น เมื่อปีโค่นฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ก็ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่ดี เศรษฐกิจ
ของราษฎรก็ไม่ดีตามไปด้วย ประกอบกับประชาชนไม่มีอาชีพสำรองเพื่อเป็นฐานรองรับอาชีพ
หลัก เนื่องจากขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้สุขภาพอนามัยของประชาชนใน
หมู่บ้านก็ไม่ดีอีกด้วย เนื่องจากขาดสถานพยาบาลและเจ้าหน้าที่อนามัย และที่สำคัญที่สุด
ก็คือ เจ้าหน้าที่จากทางราชการไม่ค่อยได้เข้ามาเยี่ยมเยียน ให้ความปรึกษาหารือเท่าที่ควร^๒
ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ส่งผลให้ผูกถ่วงการขยายคอมมิวนิสต์แทรกซึม เข้ามายังหมู่บ้านตั้งแต่
พ.ศ. ๒๕๑๖ อันเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของหมู่บ้าน และเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ทางราชการ
ริบดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านราษฎรพัฒนาเป็นหมู่บ้าน อพป. เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้
หมดสิ้นไป

^๑ได้รับการประกาศจัดตั้ง เป็นหมู่บ้านโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่
ที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๖ แต่หมู่บ้านราษฎรพัฒนาได้มีการรวมตัวกันแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๓.

^๒จากคำให้สัมภาษณ์ของ กรรมการ อพป. บ้านราษฎรพัฒนาท่านหนึ่ง เมื่อวันที่

นับจากบ้านราษฎรพัฒนาได้รับการประกาศจัดตั้ง เป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้ว ก็ได้มีการพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในหมู่บ้านอันเกิดจากการ ระดมกำลังของเจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่นตลอดจนประชาชนในหมู่บ้าน เขาร่วมมือกันพัฒนา ทำให้บ้านราษฎรพัฒนา มีความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางที่ดีเกิดขึ้นมากมาย จึงจะเห็น ได้ว่ามีโครงการพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายโครงการ ดังนี้

ชื่อโครงการ	หน่วยงานที่ดำเนินการ	จำนวนผู้เข้า รวมในโครง การ (คน)	งบประมาณ
อบรมการรักษาความ ปลอดภัย	กรมการปกครองและ กรมการพัฒนาชุมชน	๓๒๐	-
อบรมอาสาพัฒนาและ ป้องกันตนเอง	—	๕๒	-
อบรมไทยอาสาป้องกันชาติ จัดตั้งสำนักงานอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง	—	๕๒๕	-
	ราษฎรดำเนินการเอง โดย ปรึกษาเจ้าหน้าที่กรมการ- ปกครองและกรมการพัฒนา ชุมชน	-	ราษฎร
อบรมเกษตรกรแผนใหม่	กรมการพัฒนาชุมชน และ กรมส่งเสริมการเกษตร	๕๒	-
อบรมการทอเสื่อ	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	๒๒	-

* อภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง คร., รายงานการวิจัยเรื่องหมู่บ้านชนบทการประ
กวดบ้านราษฎรพัฒนา ต. โนนสมบูรณ์ อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา หน้า ๒๔ - ๒๕
(เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม)

ชื่อโครงการ	หน่วยงานที่ดำเนินการ	จำนวนผู้เข้าร่วมในโครงการ (คน)	งบประมาณ
อบรมการทอดผ้าต๋วยถัก ะตุก สร้างศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน ปิดกั้นท่านบ่เก็บน้ำเพื่อ การ เกษตร	กรมการพัฒนาชุมชน — — — กรมชลประทาน และ กรมส่งเสริมการ เกษตร	๓๘ — —	— ราษฎร ราชการ

โครงการส่วนใหญ่ไม่ใช้เงินงบประมาณเนื่องจากอาศัยความเสียหายของราษฎรในหมู่บ้าน ส่วนโครงการที่ใช้เงินงบประมาณ ราษฎรออกเงินเองทั้งหมด โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ส่วนโครงการที่ใช้งบประมาณของทางราชการมีเพียงโครงการเดียว คือ โครงการปิดกั้นท่านบ่เก็บน้ำเพื่อถว้การ เกษตร

๓.๑.๑ ผลของโครงการต่าง ๆ ต่อประชาชน

ผลจากโครงการต่าง ๆ ดังกล่าวให้ผลเชิงบวกต่อประชาชน

หลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก

สร้างจิตสำนึกให้เกิดแก่ประชาชนเพื่อตระหนักถึงความห่วงใยของรัฐบาล โดยเฉพาะการก้าวเข้ามาให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวคือ ในขณะที่ราษฎรกำลังได้รับภัยจากการคุกคามขงผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ รัฐบาลก็เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย การพัฒนาและป้องกันตนเองและการรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันชาติ ให้ราษฎรได้เรียนรู้ว่าขณะนี้พวกเขาตกอยู่ในภาวะเช่นไร และควรจะทำอย่างไรจึงจะอยู่ได้อย่างผาสุกและมั่นคง จึงเป็นการสร้างความสำนึก ความรู้ตัวและความแข็งแกร่งให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนร่วมกันคิดช่วยกันแก้ปัญหาและร่วมกันสร้างแคลงอื่น เป็นประโยชน์และเป็นความดีงามให้แก่

ชุมชนของตน

ประการที่สอง

สร้างแบบแผนและแนวทางในการประกอบอาชีพให้กับประชาชนโดยนอกจากประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงการประกอบอาชีพใหม่ๆ ที่ควรจะทำเพิ่มขึ้นแล้วยังเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพเช่นมีการใช้เครื่องทุ่นแรง ไขปุย ไขยาปราบศัตรูพืช ในการประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ในขณะที่เดียวกันก็ทำอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย เช่นการปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงไก่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนรู้จักคิดที่จะแสวงหาและยอมรับอาชีพใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ เพราะประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ได้รับมา

ประการสุดท้าย

คือทำให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีแม่บ้าน ซึ่งเมื่อว่างจากงานอาชีพหรืองานบ้าน หรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ แล้วแทนที่จะอยู่เฉย ๆ ก็กลับมีงานทอดผ้า ทอเสื่อ ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความเพลิดเพลินแล้ว ยังได้ของใช้หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

โครงการต่าง ๆ ที่ทางราชการให้ความช่วยเหลือปัจจุบันยังใช้ประโยชน์ได้ก็และเป็นพื้นฐานให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ตามมา จากการประชุมเป็นหมู่บ้าน อพป. และอบรมความรู้ต่าง ๆ ทำให้การจัดระบบขององค์การ การบริหารงานและการปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในหมู่บ้านราษฎรพัฒนา ประกอบกับการจัดตั้งหมู่บ้านที่ จึงเสริมให้ระบบการปกครององค์การและการปกครองที่ยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การจัดการปกครองในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้าน แต่ละกลุ่มมีหัวหน้ากลุ่มรับผิดชอบ ปกครองและป้องกัน และหัวหน้ากลุ่มก็จะเป็นผู้ช่วยของประชาชนฝ่ายปกครองป้องกันด้วย นอกจากนี้ในแต่ละกลุ่มยังมีการตั้งกรรมการดำเนินงาน กลุ่มอีกกลุ่มละหนึ่งคณะ จำนวน ๔ คน เพื่อให้ทำหน้าที่ครบ ๔ ฝ่าย เช่นเกี่ยวกับลักษณะการปกครองทั้งหมู่บ้าน^๒

ฝ่ายปกครอง, ฝ่ายพัฒนา, ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบ, ฝ่ายการคลัง, ฝ่ายสาธารณสุข, ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม, ฝ่ายสวัสดิการและสังคมและฝ่ายเกษตรและสหกรณ์.

^๒ อารมณ์พันธ์ จันทรสว่าง, อ้างแล้ว, หน้า ๒๖.

หนึ่ง จากการที่ประชาชนรวมตัวกันได้ ความรับผิดชอบร่วมกัน รวมมือช่วย เหลือซึ่งกันและกัน โครงการและกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง เช่นการจัดสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีขึ้นที่บริเวณใจกลางหมู่บ้าน การจัดสร้างสำนักงานหมู่บ้าน อพป. การสร้างศูนย์พัฒนาหมู่บ้านและอื่น ๆ ทุกโครงการราษฎรจะมีส่วนร่วมออกเงินทั้งสิ้น ถ้าไม่ออกหมดทั้ง โครงการก็ร่วมสมทบบางส่วน นอกจากนี้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ยังเกิดขึ้นอย่างมาก

๓.๑.๒ ผลงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. ทั้ง ๔ ฝ่าย
ผลการดำเนินงานโครงการของฝ่ายต่าง ๆ ๔ ฝ่ายในหมู่บ้าน
อพป. บ้านราษฎรพัฒนา มีดังนี้

๑) ฝ่ายปกครอง

มีหน้าที่บำเพ็ญทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร คุ้มครองกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและนโยบายส่วนรวมของชาติ แนะนำส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครองส่วนท้องถิ่นและการเสริมสร้างความสามัคคีของส่วนรวม ตลอดจนการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ใ้ค้ำเนินโครงการดังนี้

- จัดคุ้มหมู่บ้าน เป็น ๔ คุ้ม ตามสายการบังคับบัญชา
- ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างราษฎรที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
- จัดทำป้ายประกาศในแต่ละคุ้ม รวม ๔ แห่ง เพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้ได้รับทราบกันในหมู่บ้าน
- จัดทำป้ายชื่อ-สกุลและเลขที่หมายเลขประจำบ้านทุกหลังคาเรือน
- สร้างสำนักงานหมู่บ้าน อพป.

๒) ฝ่ายพัฒนา

มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของราษฎรและพัฒนาหมู่บ้านในกันต่าง ๆ โดยร่วมมือกับกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. ใ้ค้ำเนินโครงการดังนี้

- พัฒนาคุณภาพของคน โดยทางราชการทำการฝึกอบรมให้ให้หมู่บ้าน
จัดฝึกอบรมและดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เอง การจัดทำทัศนศึกษา
หมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง
- พัฒนาค่านิยม โดย
 - ก. ปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้านและถนนติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง
ให้มีสภาพดีขึ้น
 - ข. ปรับปรุงร่องระบายน้ำภายในหมู่บ้าน
 - ค. จัดสร้างรั้วบ้านและซุ่มประชุมชนทุกหลังคาเรือน
 - ง. จัดสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - จ. พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่นกลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มปลูกพืชผัก
สวนครัว กลุ่มเกษตรแผนใหม่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
เป็นต้น

๓) ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบ

มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบภายใน
หมู่บ้าน รวมทั้งจัดกำลังป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ บ้านราษฎร์พัฒนายังเป็นหมู่บ้านแย่งชิง ผู้ก่อการร้าย
คอมมิวนิสต์มีอิทธิพลมาก เจ้าหน้าที่ของทางราชการยังเข้าไปในหมู่บ้านไม่ได้ หลังจาก
มีการอบรม ทสพช. และ อพป. และมีการกระตุ้นเตือนให้ราษฎรเห็นภัยของฝ่ายผู้ก่อ-
การร้ายคอมมิวนิสต์แล้ว ทำให้ราษฎรเริ่มเข้าใจไม่ให้ความสนับสนุน ผกค. จนอิทธิพล
ของ ผกค. ลดน้อยลงเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่ราชการสามารถเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ ได้
และโครงการที่ฝ่ายป้องกันฯ ได้ดำเนินการคือ

- จัดเวรยามรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน
- ฝึกอบรม ทสพช. และ อพป. และฝึกอบรมพิเศษเฉพาะ ทสพช.-
หญิง ส่งแสดงที่จังหวัดนครราชสีมา ๔ ครั้ง อำเภอบัวใหญ่ ๒ ครั้ง
และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ ครั้ง
- จับกุมผู้ต้องสงสัยกระทำการอันเป็นภัยต่อสังคม

- คอสูและให้ความร่วมมือกับทางราชการในการป้องกันและปราบปราม ผกค.

๔) ฝ่ายการคลัง

มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน ใ้ค้ำเนินโครงการ

- จัดหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนาหมู่บ้านทุก ๆ ด้าน
- จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของหมู่บ้าน

๕) ฝ่ายสาธารณสุข

มีหน้าที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การอนามัย การวางแผนครอบครัวและการสุขภาพบาล ตลอดจนการรักษาภาวะแวดล้อมและป้องกันอันตรายซึ่งเกิดจากภาวะแวดล้อม เป็นพิษ ภายในหมู่บ้านใ้ค้ำเนินโครงการ

- จัดหาอาหารที่มีคุณภาพโภชนาการในการรับประทาน เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน โครงการอบรมกลุ่มแม่บ้านใ้จัดทำอาหารที่ถูกหลักอนามัย เป็นต้น
- จัดหาน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค เช่น โครงการอบรมการปั้นคู่มือใ้ผู้นำชุมชนสะอาดสำหรับการบริโภค การสุขอนามัยน้ำสะอาดสำหรับการบริโภค เป็นต้น
- คุมกำเนิด เช่น กินยาเม็ด ใ้ถูกต้องตามวิธีที่กำหนด
- ป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คอตีบ
- จัดทำสวนสมุนไพรในหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีทุกหลังคาเรือน
- จัดทำความสะอาดในบ้านและการเก็บขยะมูลฝอย

๖) ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม

มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือและเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ ใ้ค้ำเนินโครงการ

- ปรับปรุงซ่อมแซมโรงเรียน เสาธง อาคารชั่วคราวและปลูกต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน
- จัดทำที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
- ปรับปรุงซ่อมแซมและสร้างวัด ศาลาการเปรียญและกุฏิ

๓) ฝ่ายสวัสดิการและสังคม

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการของราษฎรและสงเคราะห์แก่ผู้ยากจนที่ไม่สามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น
โดยดำเนินการ

- รวมกลุ่มสหกรณ์คนตาบอดในหมู่บ้าน โดยร่วมกันบริจาคเงินเข้าเป็น
กองทุนในการเผาศพ
- ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ
- รวมกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน

๔) ฝ่ายเกษตรและสหกรณ์

มีหน้าที่เกี่ยวกับงานทางด้านการเกษตร การรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ต่าง
การเกษตร และงานทางด้านการประมง โดยดำเนินการ

- จัดฝึกอบรมด้านการเกษตรแผนใหม่ การจัดทำแปลงสาธิต
- รวมกลุ่มยุวเกษตรกร
- จัดทำแปลงปลูกพืชผักสวนครัว

โครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในแต่ละฝ่าย ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ไม่ใช้
เงินงบประมาณเป็นการร่วมแรงร่วมใจจากราษฎรเข้าดำเนินการ ถ้าเป็นโครงการที่ใช้
เงินราษฎรมักออกเงินทั้งหมด หรือมีส่วนร่วมออกเงินเกือบทุกโครงการ อันเป็นลักษณะ
เด่นอย่างหนึ่งของราษฎรบ้านราษฎรพัฒนา ซึ่งผิดแตกต่างจากหมู่บ้านชนบทโดยทั่วไป ส่วน
โครงการที่ได้รับงบประมาณจากราชการมีน้อยมาก

การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาที่ผ่านมาจากการวิจัยพบว่าราษฎรหมู่บ้าน
ราษฎรพัฒนาเห็นว่า โครงการในหมู่บ้านที่สำเร็จผล และเกิดประโยชน์อย่างมากคือ
รวมสามารถจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังได้ดังนี้

๑. โครงการเกี่ยวกับงานอาชีพ เช่นโครงการอบรมการทอผ้า ทอเสื่อ
แกมเขาน โครงการอบรมการเกษตรแผนใหม่ และการพัฒนาอบรมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

๒. โครงการเกี่ยวกับความมั่นคง เช่น โครงการฝึกอบรม ทศปช. เขาวชน และ อพป.

๓. โครงการเกี่ยวกับการออมทรัพย์

ตามความสำคัญของโครงการ ซึ่งราษฎรเรียงลำดับไว้ให้นั้น สรุปได้ว่า เรื่องปากเรื่องทองต้องมาก่อนแล้วประชาชนจึงจะมีพลังทำกิจการด้านอื่น ๆ ต่อไป เช่น ความมั่นคงหรือการออมทรัพย์

๓.๑.๓ ผลการพัฒนาทางบ้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถ เข้าถึง เขตหมู่บ้านราษฎร พัฒนาได้ โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ศักดินนเขาสุ่มบ้านใน พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อเปิดทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับสังคมภายนอก แม้กระนั้นก็ยังมีการปะทะกันรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์อยู่เสมอ แม้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งเป็นปีที่เริ่มประกาศจัดตั้งหมู่บ้านราษฎรพัฒนาเป็นหมู่บ้าน อพป. ผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ก็ยังทำการระเบิดสะพานทางเขาหมู่บ้าน ที่ รพช. สร้างไว้ จากปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมาเหตุการณ์ปะทะจึงค่อยสงบลง เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถนำบริการและความช่วยเหลือของรัฐเข้าสู่หมู่บ้านได้มากขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นปีที่เริ่มโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านอย่างมาก และสร้างผลดีให้เกิดแก่เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของหมู่บ้านอย่างมาก ผลการพัฒนาต่าง ๆ พอจะแยกแยะได้ดังนี้ ๒

ผลทางบ้านเศรษฐกิจ

๑. การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ

จากการที่มีถนนตัดเข้าหมู่บ้าน ได้สร้างประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำเข้าซึ่ง เครื่องมือเครื่องมือและเครื่องทุนแรงในการประกอบอาชีพ ราษฎรได้มีโอกาสใช้ รถแทรกเตอร์ ได้ใช้ไถนาแทนแรงงานคนและสัตว์ ทำให้สามารถเตรียมพื้นที่

เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

๒สรุปจากอารมณ์พันซ์ จันทรสว่าง, หน้า ๔๔.

เพาะปลูกไถ่กว้างขวางและแล้วเสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว สามารถขยายที่ทำกิน
ไต่มาขึ้น ไต่ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีรายไต่เพิ่มขึ้น จากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น
ประสิทธิภาพในการผลิตจะเพิ่มขึ้นมาก การสร้างเขื่อน สร้างทำนบกั้นน้ำเพื่อการผลิต
ภายในหมู่บ้าน

๒. การประกอบอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

เดิมอาชีพที่ทำกันในหมู่บ้านคือ ทำไร่ ทำนา ไร่ข้างและเลี้ยงสัตว์ เป็นการ
ประกอบอาชีพที่มีไต่หวังผลทางการค้า แต่เพื่อยังชีพตนเองและคนในหมู่บ้าน เมื่อ
การคมนาคมสะดวกขึ้น และเจ้าหน้าที่ไต่เข้าไปแนะนำด้านการอาชีพใหม่ ๆ จึงเกิด
อาชีพและกลุ่มประกอบอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เช่นการทำสวน การปลูกพืชผักสวนครัว
การเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร ทอผ้า ทอเสื่อ ซึ่งล้วนเป็นทางสร้างรายไต่ให้มากขึ้น การ
ผลิตมีแนวโน้มที่จะผลิตขายสู่ตลาดภายนอก จะเห็นไต่จากการที่ราษฎรส่วนใหญ่อยตะ
๗๒ นำผลผลิตของตนไปขายที่ตลาดในอำเภอ

๓. การจัดการเรื่องตลาด

สินค้าที่ราษฎรผลิตและนำออกจำหน่าย มีปัญหาเรื่องตลาด การถูกกดราคา
และการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าที่รับซื้อ ปัญหาเหล่านี้ไม่อาจจะแก้ไขให้หมดไปได้
โดยเร็วก็จริง แต่ความพยายามของเจ้าหน้าที่ประกอบกับความร่วมมือของราษฎร
และพ่อค้าบางส่วน จึงพอมองเห็นลูทางที่จะขจัดปัญหาให้ลดน้อยลงหรืออาจจะหมดไปได้
ด้วยการเริ่มการของเจ้าหน้าที่ให้เกิดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ก. การประชุมพบปะกันระหว่างพ่อค้ากับราษฎร

เพื่อรับทราบและตกลงร่วมกันว่า พ่อค้าต้องการอย่างไร และราษฎร
ต้องการอย่างไร การประชุมมีไต่ว่าแนวทางการค้าขายจะดีขึ้น เพราะพ่อค้ายอมรับว่า
กดราคาจริง เนื่องจากการปลอมปนสินค้า ถ้าสินค้ามีคุณภาพก็ไต่จะเพิ่มราคาให้ไต่ ส่วน
ราษฎรก็ยอมรับว่าปลอมปนสินค้าจริง ถ้าพ่อค้ารับจะไต่ให้ราคาอย่างยุติธรรมจริงก็ไต่จะไม่มีการ
ปลอมปนสินค้าอีกต่อไป

ข. การทำความตกลงกับบริษัทผู้รับซื้อสินค้า

เจ้าหน้าที่ไต่ขอทำความตกลงกับบริษัทผู้รับซื้อสินค้าให้แจ้ง
ราคารับซื้อสินค้าในแต่ละระยะไต่ให้ทางอำเภอทราบ และทางอำเภอจะประกาศให้ราษฎร

ทราบอีกทอดหนึ่ง จากนั้นก็จะแจ้งให้บริษัททราบว่า จะขายมันในราคาของบริษัทประกาศ
ให้บริษัทได้เป็นจำนวนเท่าใด ภายในวันที่เท่าใด เมื่อถึงวันกำหนดนั้นราษฎรก็สามารถ
นำมันไปขายให้บริษัทได้ในราคาที่ตกลงกันไว้ แม้ว่าในวันที่นำมันส่งบริษัทนั้น ราคามัน
จะได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม

ค. การรวมกลุ่มผู้ขาย

เป็นการรวมกลุ่มราษฎรผู้ผลิต เพื่อให้เกิดพลังการต่อรองในการขาย
สินค้า และผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาสินค้าที่ขายได้เอง การรวมกลุ่มผู้ขายเพิ่งเริ่มได้
ไม่นานมานี้ ยังมีราษฎรเข้ารวมกลุ่มขายไม่มากนัก แต่ในโอกาสข้างหน้า เมื่อราษฎร
เห็นประโยชน์และรวมกลุ่มกันได้มั่นคงจะสามารถแก้ปัญหาการถูกกดราคาและการเอารัด
เอาเปรียบจากพ่อค้าได้

ง. โครงการห้องอาหาร

ในหมู่บ้านราษฎรมักผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน สินค้าบางอย่างไม่อาจ
จะเก็บไว้ได้นาน เช่นพืชผักสวนครัว อันได้แก่กล้วยดี ผักกาดขาว ผักกาดเขียวปลี
กระเทียม หอม และผักชี เป็นต้น สินค้าเหล่านี้เมื่อขายไม่หมด จะแจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน
ทุกคนก็มีอยู่เหมือน ๆ กัน ในที่สุดก็คงต้องเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ สินค้าเหล่านี้ถ้า
ทำการเก็บรักษาไว้ได้โดยวิธีการถนอมอาหารก็จะได้ประโยชน์อีกมากมาย เจ้าหน้าที่
(นายอำเภอ) ได้แนวความคิดนี้จากการที่ได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาดูงานในเขตคลองพล ๔๓
จังหวัดเชียงราย และได้เห็นห้องเก็บเสบียงอาหารของหมู่บ้าน ในห้องดังกล่าวนี้
ไม่มีสิ่งสิ้นเปลืองนอกจากอาหารที่ทำแห้งบ้าง กองบ้าง เก็บไว้เป็นชั้น ๆ ทั้งพริก หอม
กระเทียม หัวไชโป๊ และอื่น ๆ สามารถจะใช้กินได้เป็นเดือนโดยไม่ต้องไปหาซื้อ
อาหารที่ใหม่มาอีก เจ้าหน้าที่จึงได้แพร่ความคิดนี้ให้กับราษฎรด้วยความหวังว่าจะมี
ห้องอาหาร เช่นที่กล่าวนั้นเกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยอาจจะมีการจัด • ห้องก็ยังดี หาก
โครงการห้องอาหารสำเร็จผล ราษฎรบ้านราษฎรพัฒนาจะหมดกังวลในเรื่องขายสินค้า
ได้ไม่หมด เพราะสามารถถนอมไว้ได้ นอกจากจะเป็นอาหารของตนเองแล้ว ยังเก็บ
ไว้ขายได้อีก หรือถ้าเกิดเหตุแพทภัยในหมู่บ้านต้องถูกตัดขาด ก็ยังมีอาหาร เป็นเสบียง
ที่จะกินใช้ได้อีกนาน

ผลทางคานสังคม

ในช่วงระยะเวลาไม่นานนักที่เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปทำงานร่วมกับราษฎรหมู่บ้านราษฎรพัฒนาไคมีลิ่งอันเป็นที่เชิดหน้าชูตาของหมู่บ้านไคหลายประการดังนี้

๑. คานการศึกษา

ไคมีการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาประชาบาลแห่งชาติ ในระดับการศึกษาภาคบังคับ ๑ โรงเรียน ประกอบด้วยอาคารไม้ถาวร ๑ หลัง อาคารไม้ชั่วคราว ๑ หลัง โรงอาหาร ๑ หลัง และบ้านพักครู ๒ หลัง มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๑ แห่ง มีการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๒ หนึ่งภาคเรียน และมีการอบรมความรู้ต่าง ๆ แก่ราษฎรเป็นระยะ ๆ ตามความจำเป็นและต้องการ ตลอดจนมีการนำราษฎรทัศนศึกษาและงานที่ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและเร่งเร้าให้เกิดการพัฒนาตนเอง

๒. คานสาธารณสุข

ไคมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค จัดบริการคานรักษาพยาบาล คานสุขาภิบาล และคานวางแผนครอบครัว ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน

๓. คานชนบชธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรม

ไคมีการผสมผสานและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมคานชนบชธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นของหมู่บ้าน เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทงและงานบุญต่าง ๆ โดยราษฎรทุกคนมาร่วมงานกันอย่างพร้อมเพรียง และเหนียวแน่น ทั้ง ๆ ที่ราษฎรมีภูมิลหังที่แตกต่างกัน เนื่องจากมาจากที่ต่าง ๆ กันทั่วประเทศ

๔. คานนันทนาการและการใช้เวลาว่าง

ไคมีการจัดนันทนาการเพื่อความสามัคคีในหมู่เยาวชนเดือนละ ๑ ครั้ง จัดฝึกสอนและฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอล แฮร์บอล ทีมเยาวชนของหมู่บ้าน จัดให้มีการใช้เวลาว่างของเยาวชนให้เกิดประโยชน์ โดยจัดสร้างเรือนเพาะชำให้เยาวชนทว่าการเพาะขยายพันธุ์พืช นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอบรมคานโภชนาการ ทอดผ้า ทอเสื่อแกกกลุ่มสตรีและกลุ่มแม่บ้าน เพื่อให้เกิดการใช้เวลาว่างของกลุ่มสตรีแม่บ้านเหล่านั้นเป็นไปอย่างมีความหมาย

๕. งานการพัฒนาหมู่บ้าน

ได้มีการจัดสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีประจำหมู่บ้าน สร้างศาลาการเปรียญ สร้างศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็ก สร้างรั้วและซ่อมประตูโรงเรียน ซุกบ่อ คัดแต่งถนน ตกแต่งบริเวณบ้านโดยจัดทำป้ายบ้านและสร้างรั้วและอื่น ๆ ซึ่งทำให้หมู่บ้านเจริญและน่าอยู่ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดว่าจะร่วมกันทำการพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เดือนละ ๑ ครั้ง

ผลทางงานการเมือง

ได้มีการจัดแบ่งการปกครองภายในหมู่บ้านออกเป็นคุ้มต่าง ๆ รวม ๔ คุ้ม แต่ละคุ้มมีหัวหน้าคุ้มปกครองและรับผิดชอบ โดยการปรับใช้กฎหมายหมู่บ้าน ๑๐ หลัง ของซึ่งจื้อเข้ากับการปกครองของหมู่บ้านอย่างไคผล มีการจัดเวรยามคุ้มครองหมู่บ้าน คีนละ ๑๐ ชุด ชุดละ ๔ คน รวม ๔๐ คน และจัดชุดตรวจเวรยามเป็นประจำทุกคืนด้วยเช่นกัน สภาพหมู่บ้านในปัจจุบันจึงเข้มแข็ง และสงบเรียบร้อย มีการเชื่อฟังและตกลงกันไคควยที่ระหว่างผู้นำกับราษฎร และพินภาวะจากการคุกคามของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ อนึ่ง เนื่องจากข้าราชการมีศิลปะในการโจมตีฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยวิธีการที่นิมนวลและคมคาย เช่นกรณีผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ทำลายสะพานทางเขาหมู่บ้าน ข้าราชการใช้คำพูดว่า "ใครสร้างใครทำลาย" เพียงแค่นี้ก็เป็นการเพียงพอที่จะชี้ให้ราษฎรเห็นว่า ใครก็ใครชั่ว ใครเป็นมิตรใครเป็นศัตรู ทำให้ราษฎรหันตัวมาเข้ากับฝ่ายรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

ผลการพัฒนาในคานต่าง ๆ ส่งผลให้บ้านราษฎรพัฒนาไคความเจริญทั้งคานวัตถุ และจิตใจ และประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับกันคังจะเห็นไคว่าบ้านราษฎรพัฒนาไครับ การคักคินไคชนะเลิศในการประกวดหมู่บ้านพัฒนา จากสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ๓ เมื่อ ปี. พ.ศ. ๒๕๒๓

๓.๒ วิเคราะห์ปัจจัยที่เกื้อหนุนความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลงานและความสำเร็จของโครงการพัฒนา ตามโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองของบ้านราษฎรพัฒนาในตอนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าบ้านราษฎรพัฒนาประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว ทั้งที่เพิ่งเริ่มตั้งหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และประกาศเป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ๓ ปีให้หลังก็ได้รับการคัดเลือกให้ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ๓

เมื่อศึกษาไปแล้วจะเห็นว่าปัจจัยหลายประการที่เกื้อหนุนความสำเร็จของบ้านราษฎรพัฒนาไม่ว่าจะเป็นลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้าน ซึ่งมีความเป็นระเบียบ โดยแบ่งกลุ่มบ้านออกเป็น ๔ กลุ่ม รับผิดชอบหน้าที่ของกรรมการ อพป. รวม ๔ ฝ่าย ระวังการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านซึ่งมีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ถึง ๘.๕๕ % แต่ปัจจัยสำคัญที่เป็นหลักในการช่วยให้บ้านราษฎรพัฒนาประสบความสำเร็จในการพัฒนา คือ

๓.๒.๑ ปัจจัยด้านตัวข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษในการแนะนำและชักจูงประชาชนให้ร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้หมู่บ้าน

๓.๒.๒ ปัจจัยด้านตัวผู้นำ ซึ่งหมายถึงผู้นำทั้งที่เป็นผู้นำทางการและผู้นำความชมรมชาติ ซึ่งมีความเข้าใจและมีทัศนคติเห็นด้วยกับโครงการ อพป. และใช้วิถีดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย

๓.๒.๓ ปัจจัยด้านประชาชน หมายถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ อพป. เพราะเห็นด้วยกับโครงการ อพป. และประชาชนยอมรับและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ

๓.๒.๔ ปัจจัยค่านโยบายที่มุ่งพัฒนาหมู่บ้านราษฎรพัฒนา เพื่อเป็นหมู่บ้าน อพป. ตัวอย่าง โดยการระดมความคิดและประสานงานระหว่างหน่วยราชการ

สรุปละเอียดในบทที่ ๒.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกื้อหนุนความสำเร็จในครั้งนี วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้
จากแบบสอบถามราษฎร บ้านราษฎรพัฒนา จำนวน ๑๕๐ คน และแบบสัมภาษณ์คณะ
กรรมการหมู่บ้านราษฎรพัฒนา จำนวน ๕๐ คน ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๓ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	๑๒๐	๘๐.๒
ชาย	๓๐	๑๙.๘
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ อายุของผู้ถูกสอบสวน

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๒๐ ปีลงไป	๑	๐.๓
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๘	๑๑.๗
๒๖ - ๓๐ ปี	๒๒	๑๔.๖
๓๑ - ๓๕ ปี	๑๑	๗.๒
๓๖ - ๔๐ ปี	๒๐	๑๓.๕
๔๑ - ๔๕ ปี	๓๑	๒๐.๖
๔๐ - ๕๐ ปี	๑๘	๑๑.๗
๕๑ - ๕๕ ปี	๑๔	๙.๐
๕๖ - ๖๐ ปี	๙	๖.๓
๖๑ - ๖๕ ปี	๑	๐.๖
๖๕ - ๗๐ ปี	๕	๓.๖
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๓ และ ๔ จะเห็นว่าเพศของผู้ถูกสอบสวนส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง คือมีถึง ๘๐.๒ % และอายุของผู้ถูกสอบสวนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง ๒๖ - ๕๕ ปี รวมกันแล้วถึง ๓๖.๖ % ซึ่งไ้แก่หัวหน้าครอบครัว หรือไม่ก็เป็นแม่บ้าน ซึ่งอยู่ในวัยกำลังทำงาน

ตารางที่ ๕ ระดับการศึกษาของผู้ถูกสอบสวน

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ป. ๑ - ๔	๑๒๑	๘๒.๘
ป. ๕ - ๗	๘	๕.๔
ม.ศ. ๑ - ๓	๑๐	๒.๗
อนุปริญญา	๕	๒.๗
ไม่ได้เรียน	๕	๒.๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ถูกสอบสวนส่วนใหญ่ ใ้โดยานการศึกษาในภาคบังคับมาแล้ว คือมีถึง ๘๒.๘ % มีผู้ไม่เคยเรียนหนังสือเลย เพียง ๒.๗ %

ตารางที่ ๓ - ๕ ที่นำมาแสดงให้เห็นนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานของตัวผู้ถูกสอบสวน

๓.๒.๑ ปัจจัยด้านตัวข้าราชการและเจ้าหน้าที่

หมายถึงว่าข้าราชการจะต้องมีความจริงใจและจริงจังในการให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎร โดยปกตินโยบายในการให้ความช่วยเหลือราษฎรของรัฐบาลนั้นดีมาก แต่ความจริงใจและจริงจังในการปฏิบัติจะมีน้อยมาก แต่สำหรับที่อำเภอเสิงสาง ลักษณะความจริงใจและจริงจังของข้าราชการในอำเภอเป็นที่รับรู้กันตั้งแต่ระดับจังหวัดลงมาจนถึงหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอเสิงสาง ทั้งนายอำเภอลงมา ส่วนใหญ่ล้วนเป็นคนหนุ่ม นายอำเภอจึงรวมกลุ่มคนหนุ่มแล้วสร้างอุดมการณ์ในการทำงานขึ้นมาให้ทุกคนยึดถือแบบเดียวกัน ประพฤติเหมือนกัน ดังนั้น ทุกคนจึงพูดเรื่องเดียวกัน ทำแนวเดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสรรเสริญและสร้างศรัทธาได้อย่างมาก นอกจากนี้ ข้าราชการและ

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน บ้านราษฎรพัฒนา เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๒๔.

เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลยังมีสัมพันธ์อันดีกับประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะข้าราชการที่ปฏิบัติงานในท้องที่ ได้แก่ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่เกษตร สัตวแพทย์ ปลัดอำเภอและนายอำเภอ ได้เข้ามาเยี่ยมเยียนในหมู่บ้านเป็นประจำ จนเป็นที่คุ้นเคยของประชาชนเป็นอย่างดี ปัญหาที่ราษฎรประสบมักถูกเจ้าหน้าที่หมกไปไว้ด้วยการช่วยเหลือแนะนำของข้าราชการ กิจกรรมที่ราษฎรต้องการทำ จะได้รับความร่วมมือจากข้าราชการเป็นอย่างดี ในทำนองเดียวกัน กิจกรรมที่ข้าราชการต้องการให้ราษฎรทำก็จะได้รับความร่วมมือจากราษฎรเป็นอย่างดีเช่นกัน ทำให้โครงการพัฒนาต่างได้รับความสำเร็จด้วยดี

ตารางที่ ๖ จำนวนครั้งของข้าราชการตำแหน่งต่าง ๆ ที่เข้ามาเยี่ยมเยียนและแนะนำราษฎร ก่อนและหลังการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป.

เจ้าหน้าที่ผู้มา เยี่ยมเยียน	จำนวนครั้งที่เข้ามา เยี่ยม			
	ก่อนจัดตั้ง		หลังจัดตั้ง	
	เดือน	ปี	เดือน	ปี
๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด	-	๑	-	๓
๒. นายอำเภอ	๔	-	๑๒	-
๓. เจ้าหน้าที่เกษตร	๑๐	-	๑๔	-
๔. เจ้าหน้าที่อนามัย	๖	-	๕	-
๕. สัตวแพทย์	๑๒	-	๑๖	-
๖. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	๑	-	๓	-
๗. เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา	๒	-	๔	-
๘. ตำรวจ	๕	-	๖	-
๙. ปลัดอำเภอ	๔	-	๑๒	-
๑๐. พัฒนาการ	๑๕	-	๒๐	-

ตารางที่ ๗ บทบาทของข้าราชการในโครงการพัฒนาของหมู่บ้าน

บทบาทของข้าราชการ	จำนวน	%
ชี้แนะ แนะนำแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและให้ชาวบ้านทำกันเอง	๑๓๔	๘๕
เป็นผู้ดำเนินการเอง โดยให้ชาวบ้านเข้าร่วมด้วย	๑๕	๑๐
เป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างเอง โดยชาวบ้านได้ร่วมด้วย	๑	๑
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๘ บทบาทของข้าราชการในการปรึกษาหารือให้คำแนะนำ แก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานตามโครงการ

บทบาทของข้าราชการ	บ่อยครั้ง		น้อยครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
การร่วมประชุมและการปรึกษาหารือ	๑๒๘	๘๕	๒๒	๑๕	—	—
การให้คำแนะนำ	๑๓๓	๘๑	๑๓	๘	—	—
การแก้ปัญหา	๑๓๒	๘๘	๑๘	๑๒	—	—
การให้ความช่วยเหลือ	๑๒๙	๘๖	๒๑	๑๔	—	—

จากตารางที่ ๖ แสดงให้เห็นความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาเยี่ยมเยียนในหมู่บ้าน ตั้งแต่ในระดับสูงสุดในจังหวัดจนถึงระดับปฏิบัติงานในท้องที่ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความเอาใจใส่เข้ามาเยี่ยมเยียนบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงหลังจากมีการประกวดจัดตั้งหมู่บ้าน อพป. เจ้าหน้าที่ที่มีความเอาใจใส่และเข้ามาเยี่ยมเยียนบ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในท้องที่

จากตารางที่ ๗ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนา คือการที่เจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นที่เลี้ยงหรือที่ปรึกษา โดยปล่อยให้ราษฎร เป็นผู้ลงมือพัฒนาเอง ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ราษฎรมีความรับผิดชอบ และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้ จะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีบทบาทของข้าราชการในการช่วยแนะนำชี้แนะแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน และปล่อยให้ชาวบ้านทำกันเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกหลักของการพัฒนามีถึง ๕๐ %

ในตารางที่ ๘ ชี้ให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าข้าราชการเข้ามามีบทบาทในการร่วมประชุมแนะนำแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือในหมู่บ้านบ่อยครั้ง เป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงมาก มีเป็นส่วนน้อยที่เห็นว่าข้าราชการเข้ามาน้อยครั้ง และที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่เคยเข้ามาชี้แจงแนะนำชาวบ้านไม่มีเลย

จากตารางข้อมูลที่ยกมา ชี้ให้เห็นว่า ข้าราชการในอำเภอเล็งเล็งมีบทบาทและมีความเอาใจใส่ในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างมาก อันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาหมู่บ้านประสบความสำเร็จ

๓.๒.๒ ปัจจัยด้านตัวผู้นำ

สำหรับปัจจัยด้านตัวผู้นำก็มีความสำคัญเช่นกันกับปัจจัยด้านอื่น ๆ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะผู้นำจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในฐานะที่เป็นตัวกลางในการรับความช่วยเหลือจากราชการมาสู่ประชาชน และเป็นผู้ที่เสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้านให้ราชการได้ทราบ ผู้นำในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาจะแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือผู้นำแต่งตั้ง (ผู้นำทางการ) และผู้นำธรรมชาติ (ผู้นำไม่เป็นทางการ)

๓.๒.๒.๑ จำนวนผู้นำ

จำนวนผู้นำแต่งตั้ง เนื่องจากหมู่บ้านราษฎรพัฒนาเป็นหมู่บ้าน อพป. จำนวนผู้นำแต่งตั้งจึงมีมากถึง ๔๐ คน โดยประมาณ โดยเป็นคณะกรรมการและผู้นำต่าง ๆ ดังนี้

- ๑. คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน อพป. ฝ่ายต่าง ๆ รวม ๔ ฝ่ายๆ ละ ๔ คน รวม ๒๔ คน
 - ๒. คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. จำนวน ๑๑-๑๓ คน
 - ๓. คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน จำนวน ๘ คน
 - ๔. ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) จำนวน ๑ คน
- จำนวนผู้นำธรรมชาติ มีประมาณ ๒๕ คน ใกล้เคียงกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน ครูและเจ้าอาวาส

๔.๒.๒.๒ อาชีพและคุณสมบัติของผู้นำ

อาชีพของผู้นำ

ก็เช่นเดียวกับอาชีพของราษฎรหมู่บ้านราษฎรพัฒนาโดยทั่วไป กล่าวคือ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทางทำไร่ และมีอาชีพรองทางทำนา ทำสวนปลูกพืช ผักสวนครัว หรือเลี้ยงสัตว์ประเภทไก่และสุกร การดำเนินชีวิตโดยทั่วไปไม่ผิดแผกจากราษฎรธรรมดา เพียงแต่ต้องรับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะผู้นำเพิ่มขึ้น

คุณสมบัติของผู้นำ

กลุ่มผู้นำของหมู่บ้านราษฎรพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้าน มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดผลดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก ดังนี้

ก. การยอมรับจากกลุ่ม

การได้รับการยอมรับจากกลุ่มที่ผู้นำทำงานอยู่ เป็นคุณสมบัติเบื้องต้นประการหนึ่งของผู้นำ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มไม่ว่าจะไร้อย่าง

*ตัวผู้นำในคณะกรรมการ ๑-๓ อาศัยกันได้

*สรุปจากอากาศรณ์ จันทร์สว่าง, อ้างแล้ว, หน้า ๒๐-๒๓.

ที่แยกไปจากกลุ่มผู้นำหมู่บ้านราษฎรพัฒนามีคุณสมบัติทั้งกล่าวนี้ กล่าวคือ วางคนเหมือน
 ราษฎรธรรมดา ประพฤติคนตามแบบแผนของคนส่วนใหญ่ ประพฤติ พูดคุยในสิ่งที่ เป็นความ
 สนใจ เรื่อง เกี่ยวกันกับราษฎร เขาถึงทุกแห่งที่มีความยุ่งยากเดือดร้อน คือทุกข์ของ
 คนอื่นเสมือนทุกข์ของตน เรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลถึงชุมชนส่วนรวมจะถูกนำเขา
 พิจารณารวมกันในที่ประชุมผู้นำและราษฎรจริงในเรื่อง เกี่ยวกัน ประพฤติเหมือน ๆ กัน
 ผู้นำฟังกลุ่มและกลุ่มก็ฟังผู้นำเพื่อหาวิถีทางที่ดีที่จะปฏิบัติด้วยกัน ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่าง
 ผู้นำและราษฎรในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาจึง เป็นระบบที่นักสังคมวิทยา เรียกว่า "การตอบสนอง
 ครบวงจร" (circular response) กล่าวคือ กลุ่มสร้างและเรงเราผู้นำในขณะที่เกี่ยวกับ
 ผู้นำก็สร้างและเรงเรากลุ่ม ปฏิกริยาทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านราษฎรพัฒนา
 จึง เป็นไปตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย อันเป็นผลแห่งการยอมรับของราษฎรที่มีต่อผู้นำ

๗. วิญญาณและความต้องการที่จะนำ (Spirit and desire to lead)

หมายถึงความเต็มใจที่จะรับหน้าที่ความรับผิดชอบแห่งความเป็นผู้นำ
 สิ่งนี้มีในตัวผู้นำของหมู่บ้านราษฎรพัฒนา เป็นส่วนใหญ่ ผู้นำทำงาน เพื่อเกียรติและความ
 ศรัทธาเชื่อถือจากราษฎร เพื่อความก้าวหน้าและผาสุกของชุมชนแห่งตน โดยมีใ้หวังลาภยศ
 เงินทอง เป็นส่วนตัว ตัวอย่างไ้แก่ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านราษฎรพัฒนา ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้
 มาเป็นเวลา ๑๓ ปี ไ้ได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกและคนเกี่ยวมาครบห้าปีปัจจุบัน
 ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำของหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านปรับใช้ความรู้ความหลักพุทธศาสนา
 ะดับเปรียญธรรม ๘ ประโยค ที่ตนได้ศึกษากับการดำรงวิถีชีวิตทางโลก ๑๓ ปีผ่านไป
 ผู้ใหญ่บ้านไ้ได้เพิ่มทรัพย์สินเงินทองความมั่งคั่งไ้ ๆ ไ้แก่ตนและครอบครัวไปกว่าที่มีอยู่
 แต่ไ้เพิ่มความรักความนับถือของราษฎรไ้ทั้งหมู่บ้าน พร้อมทั้ง เป็นตัวจักรสำคัญที่สร้างความ
 เจริญไ้แก่หมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนไ้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดหมู่บ้านดีเอน
 ระดับเขต ผู้นำจะทำทุกสิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชนอย่าง เต็มกำลังความสามารถและ
 ภัยความเสียหาย ในขณะเดียวกันก็แสวงหาและรับทำทุกสิ่งอันจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน
 จากเจ้าหน้าที่รัฐบาลในฐานะตัวแทนของชุมชน

๘. บุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อการทำงาน

ในสมัยก่อนเรื่องของบุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก ถึงกับ
 ไ้เป็นเครื่องตัดสินไ้ว่าบุคคลนั้นเหมาะจะเป็นผู้นำไ้หรือไม่ เช่นสูงใหญ่ รูปร่าง

เสียงดังฟังดูมีอำนาจสมควร เป็นผู้นำได้ เป็นต้น แต่กาลเวลาค่อยมาให้เห็นว่า
 บุคคลิกภาพที่เลวไม่เกี่ยวกับการเป็นผู้นำหรือไม่ก็เสมอไป เช่นคนตัวเล็ก เสียงแหลม
 ก็สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้ อย่างไรก็ตามที่สำคัญของบุคคลิกภาพก็มีทั้งหมดไป ยังคงมีอยู่
 แต่ลดความสำคัญลงบ้าง เช่นผู้นำในหมู่บ้านราษฎรพัฒนา ผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเป็นคน
 อ่อนน้อมถ่อมตน แต่กล้าหาญและเด็ดขาด ผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ก็มีลักษณะเหมาะที่จะทำงาน
 ฝ่ายนั้น ๆ เช่นฝ่ายป้องกัน ผู้นำมีรูปร่างกำยำแข็งแรง เสียงดัง พูทจาเป็นนักเลง
 ประเทถึงลูกถึงคน ฝ่ายพัฒนาทุกคนชอบฟังมากกว่า แต่พอพูดมาก็มีความ
 เข้าใจดี และหาทางนิมนต์ เป็นต้น สรุปได้ว่าผู้นำแต่ละคนล้วนมีบุคลิกภาพอันเป็น
 เอกลักษณะของตนเอง (uniqueness) และเหมาะสมกับงานที่ตนรับผิดชอบค่าเงิน
 การอยู่เป็นส่วนใหญ่

ง. ความรู้ในแขนงงาน

ความรู้ในแขนงงานเป็นคุณลักษณะที่ขาดไม่ได้ในตัวผู้นำ ผู้นำจะต้อง
 มีความรู้ในงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ หรือที่กำลังทำอยู่ หรืออย่างน้อยก็ให้เป็นที่ยอมรับ
 ของกลุ่มว่าผู้นำรู้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ผู้นำในหมู่บ้านราษฎรพัฒนามีคุณลักษณะดังกล่าวนี้
 ขอพิสูจน์ให้เห็นได้คือ ราษฎรในหมู่บ้านมีปัญหาใด ๆ จะปรึกษาผู้นำและได้รับการแก้ปัญหา
 คนนอก เขามาคิดคอกิจการงานใดในหมู่บ้านจะ เข้าพบผู้นำหรือไ้รับคำขอร้องจากราษฎรให้ไป
 พบกับผู้นำของเขา และในการติดต่อกับผู้นำทุกคนจะรู้เรื่องทั้งหมดภายในหมู่บ้านเป็นอย่างดี
 และถ้าเป็นเรื่องเฉพาะที่อยู่ในความรับผิดชอบของใคร แม้ผู้นำคนอื่นสามารถให้คำคอม
 ด้ เขาก็จะแนะนำให้รับฟังคำคอมที่แน่นอนจากผู้นำที่รับผิดชอบโดยตรงอีกครั้งหนึ่งหรือไปหา
 คำคอมมาให้เพื่อยืนยันความถูกต้อง นอกจากนี้ในเรื่องงานนโยบายจากรัฐบาลสู่ราษฎร
 ผู้นำสามารถรับได้เร็วและรู้ขั้นตอนเป็นอย่างดี สามารถอธิบายและถ่ายทอดให้ราษฎร
 เข้าใจได้ การมีผู้นำที่ขาดความรู้ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลว และการมีผู้นำที่มีความรู้
 ย่อมนำไปสู่ความสำเร็จ บ้านราษฎรพัฒนามีผู้นำที่มีความรู้และมีศิลปะในการใช้ความรู้
 จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้หมู่บ้านราษฎรพัฒนาก้าวสู่ตำแหน่งชนะเลิศในการ
 ประกวดหมู่บ้านดีเด่น

๑. ทักษะในการทำงานกับประชาชน

ผู้นำนอกจากจะมีความรู้แล้ว ยังต้องมีความชำนาญในการทำงานกับกลุ่มได้เป็นอย่างดี และสิ่งนี้จะเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการยอมรับของกลุ่ม ทักษะในการทำงานกับกลุ่มมักเห็นได้ชัดในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) เช่นการวางแผนการประชุม การดำเนินการประชุม การควบคุมการประชุม การทำงานกับกลุ่ม และกรรมการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ผู้นำในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาดำเนินการได้ก็เยี่ยม ซึ่งเป็นทักษะที่ทำให้ไม่ถอยห่างจากผู้นำในชนบทแห่งอื่น ๆ นอกจากนี้ ทักษะด้านนี้ที่มองไม่เห็นได้ไม่ชัดนักก็ยังสามารถพบเห็นได้ในผู้นำของหมู่บ้านราษฎรพัฒนา กล่าวคือผู้นำเข้าใจธรรมชาติของกลุ่มราษฎรในหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร มีความต้องการพื้นฐานอะไร มีกลุ่มย่อยในกลุ่มใหญ่อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะให้กลุ่มปฏิบัติการต่าง ๆ ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีที่จะดึงความคิดจากกลุ่มและสามารถทำให้กลุ่มลงมือปฏิบัติการได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนจำเป็นต่อทักษะในการทำงานกับกลุ่ม จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่าทำไมผู้นำหมู่บ้านราษฎรพัฒนาจึงทำงานร่วมกับราษฎรอย่างไฉไล ราษฎรยอมรับผู้นำของเขาโดยสมบูรณ์ ครั้งหนึ่งเคยมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ทำให้ผู้นำได้รับบาดเจ็บสาหัส ราษฎรถึงกับครวญว่า ถ้าผู้นำของเขาเป็นอะไรไป พวกเขาจะอยู่ได้อย่างไร

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำ จะเห็นว่าผู้นำของหมู่บ้านราษฎรพัฒนาได้รับความเชื่อถือและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามก็ยืนยันในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ดังตารางที่จะแสดงต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๙ ผู้ริเริ่มและมีบทบาทสำคัญในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

ผู้ริเริ่มและมีบทบาทในโครงการพัฒนาต่าง ๆ	จำนวน	%
ข้าราชการ	๓๘	๒๕.๕
ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๐๒	๖๘
ราษฎรในหมู่บ้าน	๑๐	๖.๕
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๑๐ การเรียกประชุมชี้แจงข้าราชการและการหารือเกี่ยวกับการพัฒนาและการปกครองป้องกันภายในหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

การเรียกประชุมและการหารือ	จำนวน	%
เรียกประชุมทุกครั้ง	๒๗	๑๘
นาน ๆ เรียกประชุมเฉพาะเรื่องสำคัญ	๑๒๓	๘๒
ไม่เคยเรียกประชุมเลย	-	-
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๑๑ วิธีทัศนเกี่ยวกับนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านในที่ประชุมราษฎร

วิธีทัศนนโยบายและโครงการ	จำนวน	%
ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ทัศนใจ	๕	๓
คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ทัศน	๕๐	๓๓
การลงมติของราษฎรโดยเสียงข้างมาก	๕๕	๖๔
รวม	๑๑๐	๑๐๐

ตารางที่ ๑๒ การปฏิบัติคามติของที่ประชุมเกี่ยวกับโครงการของหมู่บ้าน

การปฏิบัติคามติของที่ประชุม	จำนวน	%
ไม่นำเอาไปปฏิบัติเลย	-	-
นำไปปฏิบัติเฉพาะบางเรื่อง	๓๘	๒๖
นำไปปฏิบัติทุกเรื่อง	๑๑๑	๗๘
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๑๓ ความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน

ความเชื่อมั่นต่อผู้นำ	จำนวน	%
เชื่อมั่นมาก	๕๑	๖๑
ค่อนข้างจะเชื่อมั่น	๔๖	๓๐.๕
ไม่เชื่อมั่น	๒	๓.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๕-๑๓ จะเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างที่ถึงบทบาทของผู้นำในการพัฒนาและการยอมรับของราษฎรต่อผู้นำ ในตารางที่ ๕ จะเห็นว่าราษฎรในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำคือผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้เริ่มและมีบทบาทในโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีถึง ๖๔ % ส่วนที่รองลงไปได้แก่ข้าราชการ มี ๒๕.๕ % ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกต้องของคามหลักการพัฒนาที่ว่าโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านควรมาจากความริเริ่มของคนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งอาจจะมาจากผู้นำหรือราษฎรก็ได้ แต่ส่วนมากมักจะมาจากผู้นำ ซึ่งมีบทบาท เป็นปากเป็นเสียงในหมู่บ้านอยู่แล้ว

นอกจากนี้ผู้นำของหมู่บ้านราษฎรพัฒนายังยึดหลักการประชาธิปไตยในการประชุมและตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านโดยมีการเรียกประชุมในเรื่องสำคัญ ๆ ทุกครั้งที่จะตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากตารางที่ ๑๐ จะเห็นว่ามีถึง ๘๒ % ที่เห็นว่าผู้นำจะเรียกประชุมชี้แจงในเรื่องสำคัญและวิธีการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะให้ราษฎรลงมติโดยยึดหลักเสียงข้างมาก จากตารางที่ ๑๑ มีถึง ๖๔ % แสดงว่าผู้นำยึดหลักการทำงานแบบประชาธิปไตย และเมื่อที่ประชุมมีมติลงไปแล้วผู้นำก็พยายามนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จากตารางที่ ๑๒ จะเห็นว่าผู้ตอบ ๗๔ % เห็นว่าผู้นำ

นามคิดของที่ประชุมไปปฏิบัติทุกเรื่อง ส่วนอีก ๒๒ ให้นำไปปฏิบัติเฉพาะบางเรื่อง ส่วนใน
ตารางที่ ๓๓ เป็นข้อมูลที่ยืนยันได้อย่างที่ถึงความเชื่อในตัวผู้นำ จะเห็นว่าผู้ตอบแบบ
สอบถาม ๖๑ % มีความเชื่อมั่นมาก ๓๐.๕ % ค่อนข้างจะเชื่อมั่น มีเพียงส่วนน้อย
๓.๕ % ที่รู้สึกไม่เชื่อมั่น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ราษฎรหมู่บ้านราษฎรพัฒนาที่มีความเชื่อในตัวผู้นำอย่างมาก
และผู้นำก็ปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี โดยยึดหลักการดำเนินงานแบบประชาธิปไตยและให้ความ
จริงจังต่อการพัฒนาหมู่บ้านของตน

๓.๒.๓ ปัจจัยด้านประชาชน

ผลสำเร็จจากการพัฒนาประการหนึ่งมาจากประชาชน จากการศึกษาประชาชนของ
หมู่บ้านราษฎรพัฒนารวมตัวกันได้ มีความรับผิดชอบร่วมกัน รวมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
จึงทำให้โครงการและกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง เช่นการจัดสร้าง
อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีขึ้นที่บริเวณใจกลางหมู่บ้าน การจัดสร้างสำนักงานหมู่บ้าน อพป.
การสร้างศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน จะเห็นว่าทุกโครงการราษฎรจะมีส่วนออกเงินทั้งสิ้น ถ้าไม่ออก
หมกทั้ง โครงการก็รวมสมทบบางส่วน

นอกจากนี้ราษฎรหมู่บ้านราษฎรพัฒนายังมีความเข้าใจและยอมรับโครงการพัฒนา
ต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการ อพป. จะเห็นได้ว่าโครงการเกือบทุกโครงการที่เกิดขึ้นใน
หมู่บ้านราษฎรพัฒนาเกิดขึ้นจากการเสนอแนะและขยุ่ยของ เจ้าหน้าที่ให้ราษฎรสนใจแล้วเริ่ม
งานเอง และบางโครงการเกิดจากความริเริ่มของผู้นำและประชาชนต้องการเอง ดังนั้น
โครงการที่เกิดขึ้นจึงเป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ เมื่อประชาชนต้องการ เขายอมสนใจ
ที่จะเข้าร่วมคิด ร่วมลงมือกระทำการ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านราษฎร-
พัฒนาในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีสูงมากอย่างเป็นที่น่ายินดี เพราะเมื่อทุกคน
เข้าร่วมควยเหตุผลอย่างเดียวกัน คือเพื่อความเจริญของหมู่บ้านและผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

๑ อาจเกิดจากการอคติเป็นส่วนตัวต่อผู้นำก็ได้

๒ ภากรณพันธ์ จันทรสว่าง, อ้างแล้ว, หน้า ๒๒-๒๓.

จากการสำรวจข้อมูลโดยแบบสอบถามก็เป็นการยืนยันเป็นอย่างดี ดังตาราง
ที่จะแสดงให้เห็นต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๔ การเข้าร่วมประชุมของราษฎร

การเข้าร่วมประชุมของราษฎร	จำนวน	%
เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง	๔๔	๕๕
เข้าร่วมประชุมเป็นบางครั้ง	๕๕	๓๕
ไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลย	๓	๒
รวม	๑๐๒	๑๐๐

ตารางที่ ๑๕ การยอมรับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

การยอมรับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	จำนวน	%
ยอมรับ	๑๒๕	๘๓
ยอมรับบางเรื่อง	๒๖	๑๗
ไม่ยอมรับเลย	—	—
รวม	๑๕๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๔ - ๑๕ จะเห็นได้ว่าประชาชนบ้านราษฎรพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมาก นอกจากนี้ยังยอมรับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนมีความเห็นที่สนับสนุนโครงการ อพป.

ตารางที่ ๑๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน	จำนวน	%
๑. สละแรงงานเข้าร่วม	๑๐๘	๘๓
๒. ร่วมโดยการบริจาคเงิน	๑๕	๑๐
๓. ร่วมโดยการบริจาควัสดุสิ่งของ	๒๖	๑๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๑๗ ความรู้สึกของราษฎรต่อการพัฒนาตามโครงการ อพป.

ความรู้สึกของประชาชนต่อการพัฒนาตามโครงการ อพป.	จำนวน	%
๑. ช่วยไ้มาก	๑๐๖	๗๑
๒. ช่วยไ้บางส่วน	๓๐	๒๐
๓. ช่วยไ้น้อย	๑๔	๙
รวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๔ จะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีถึง ๕๕ % ที่เข้าร่วมประชุม
 ทุกครั้ง และเข้าร่วมประชุมเป็นบางครั้งมี ๓๕ % และที่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลยมีเพียง
 ๒ % ซึ่งอาจติดภารกิจหรือไม่อาจมาร่วมประชุมได้ด้วยเหตุจำเป็นบางประการ แสดง
 ให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีความร่วมมือร่วมใจที่จะเข้าร่วมฟังเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านและรวม
 ตักสินใจในปัญหาต่าง ๆ ด้วย ในตารางที่ ๑๕ ยังยืนยันให้เห็นว่าราษฎรบ้านราษฎรพัฒนา
 ยอมรับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับในหมู่บ้าน จะเห็นว่ามีถึง ๘๓ % ที่ยอมรับอย่าง
 เคร่งครัดทุกเรื่อง ส่วนที่ยอมรับบางเรื่องมี ๑๗ % ที่ไม่ยอมรับเลยไม่มี ในตารางที่ ๑๖
 แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ ๗๓ % จะสละ
 แรงงานเข้าร่วม ๑๐ % รวมบริจาคเงิน และ ๑๗ % บริจาควัสดุสิ่งของ จะเห็นวว่าราษฎร
 ส่วนใหญ่เต็มใจจะเข้าร่วมในโครงการพัฒนา แม้ไม่มีทรัพย์สินเงินทองก็ยังเต็มใจจะสละ
 แรงงาน ในตารางที่ ๑๗ เป็นการสอบถามความรู้สึกของราษฎรต่อการพัฒนาตามโครงการ
 อพป. ซึ่งมีถึง ๗๑ % ตอบว่าช่วยไ้มาก ๒๐ % เห็นว่าช่วยไ้มากบางส่วน และ ๕ % เห็นว่า
 ช่วยไ้ม่น้อย ส่วนที่เห็นว่าไม่ช่วยเลยไม่มี

กล่าวโดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านประชาชนคือราษฎรในหมู่บ้านก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่
 เกื้อหนุนความสำเร็จในการพัฒนาในลักษณะที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาทุกโครงการอย่าง
 แข็งขันอันเนื่องมาจากว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและประโยชน์ในการพัฒนาตาม
 โครงการ อพป.

๓.๒.๔ ปัจจัยด้านนโยบาย

จะเห็นได้ว่าหลังจากได้มีการประกาศจัดตั้งหมู่บ้านราษฎรพัฒนาเป็นหมู่บ้าน อพป.
 แล้ว ทางราชการได้มีนโยบายเฉพาะที่จะเข้าไปพัฒนาหมู่บ้านอย่างจริงจัง โดยการระดม
 ทรัพยากรและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน และทางหัวหน้าส่วนราชการระดับ
 อำเภอคือนายอำเภออีกได้กำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาหมู่บ้านราษฎรพัฒนาให้เป็นหมู่บ้าน
 ตัวอย่าง^๒ ซึ่งการกำหนดเป้าหมายดังกล่าวก่อให้เกิดผลดี คือทำให้ข้าราชการทุกฝ่าย
 ทุ่มเป้าหมายหลักว่าจะมุ่งพัฒนาไปยังหมู่บ้านใดเป็นเบื้องต้นแรก และไ้มทุ่มทรัพยากรต่าง ๆ

^๑หลังจากไ้มมีการประกาศจัดตั้ง เป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ แล้ว ไ้ม
 ได้โครงการจากหน่วยราชการเข้าไปดำเนินการถึง ๕ โครงการ (ดูรายละเอียดตอนต้น)

^๒จากคำสัมภาษณ์นายอำเภอเลิงสาเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔.

เข้าไปรวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เขาไปสอคล้องคู่อ้อย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้นำและราษฎร
บ้านราษฎรพัฒนาที่มีความรู้สึกทางราชการให้ความเอาใจใส่อันมีส่วนกระตุ้นให้เกิด
ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญขึ้น จะเห็นได้ว่านอกจากโครงการ
ต่าง ๆ ที่เกิดจากทางราชการไปดำเนินการแล้ว ฝ่ายต่าง ๆ ในกรมการ อพป. ทั้ง
๔ ฝ่ายก็มีกิจกรรมและโครงการพัฒนามากมายจนทำให้หมู่บ้านราษฎรพัฒนาใช้เวลาเพียง
๓ ปี ก็ประสบความสำเร็จ ได้รับการคัดเลือกให้ชนะเลิศจากการประกวดหมู่บ้านพัฒนาของ
สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ๓ ทั้งที่ไต่กลางแล้ว

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลสำเร็จของการพัฒนาของหมู่บ้านราษฎรพัฒนาเกิดจาก
ปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญและเป็นหลักก็คือแก่ปัจจัยด้านผู้นำ ชาราชการ
ประชาชนและนโยบายทั้งที่ไต่กลางอย่างละเอียด พร้อมทั้งเสนอขอมูลให้ทราบแล้ว และ
จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยเกื้อหนุนความสำเร็จจึงนับได้ว่าหมู่บ้านราษฎรพัฒนา เป็นหมู่บ้านที่มี
ศักยภาพในการพัฒนา กล่าวคือ

๑. ประชากรของหมู่บ้านรู้จักใช้รายได้ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิด
สวัสดิภาพทางกายภาพ หรือค่านิยมในหมู่บ้านทั้งไต่กลางไว้ในตอนต้นว่า ราษฎรบ้านราษฎร
พัฒนามีลักษณะผิดแผกไปจากราษฎรชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนืออื่น ๆ คือพร้อมที่จะร่วม
ออกเงินในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของหมู่บ้าน บรรเทาโครงการที่ราษฎรออกเงินเอง
ทั้งหมดหรือต้องมีส่วนสมทบด้วย

๒. ประชากรของหมู่บ้านมีความมั่นใจในตนเองและมีความกระตือรือร้นที่จะ
เปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ ไม่เฉื่อยชา

๓. หมู่บ้านที่ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ องค์การชุมชนในหมู่บ้านทำงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ

๔. ประชากรของหมู่บ้านมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินทำกินของตนเอง หมู่บ้าน
ราษฎรพัฒนาเป็นเขตป่าสงวนที่ถูกบุกรุก ฐานะในการถือครองที่ดินของราษฎรที่อยู่เหมือน ๆ
กัน ราษฎรอาจจะไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของ แต่อาจจะมีสิทธิครอบครองที่ดินที่ตนถือครองทำกินอยู่

๕. หมู่บ้านมีทรัพยากรชุมชนเป็นพื้นฐานอยู่แล้วส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ทรัพยากรบุคคล องค์การและสถาบันต่าง ๆ

๖. ประชากรของหมู่บ้านมีรายได้ค่อนข้างสูง และมีการกระจายรายได้ที่ไม่
แตกต่างกันมากนัก

ดังนั้น การพัฒนาต่าง ๆ ที่จะนำเข้าสู่หมู่บ้านราษฎรพัฒนาเป็นที่คาดได้ว่ามีทาง
จะสำเร็จผลได้มาก ยิ่งถ้ามีการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนา โดยทำให้ประชากรในหมู่บ้าน
มีความรู้ความชำนาญ ความมั่นใจในการผลิตของคนที่มีผลิตภาพ (productivity)
สูง และมีการแปลง (diversity) ผลผลิตทางการเกษตรให้เกษตรกรสามารถขายผลิตผล
ของตนได้โดยสะดวก ไม่ถูกกดราคา และสามารถซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้โดยสะดวก
ตลอดจนให้เกษตรกรได้รับบริการค้ำดินเชื่อเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอแล้ว แนวโน้ม
ของการพัฒนามีที่ท่าจะไปได้ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้หมู่บ้านราษฎรพัฒนาจะประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ แต่
ก็ยังมีจุดอ่อนที่ควรคำนึงถึงบ้างเหมือนกัน เช่น

๓.๓ จุดอ่อนที่ควรแก้ไข

๑. การสืบทอดผู้นำ

ผู้นำในหมู่บ้านราษฎรพัฒนา เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ศรัทธารักใคร่ของ
ประชาชนโดยทั่วไป ลักษณะเช่นนี้ทำให้ประชาชนตั้งใจอยู่กับผู้นำเพียงคนเดียว หรือกลุ่ม
เดียว เห็นว่าผู้นำคนนี้หรือกลุ่มนี้เท่านั้นที่จะเป็นผู้นำของเขาอยู่ตลอดไป ซึ่งเป็นเรื่อง
เป็นไปไม่ได้ แต่ราษฎรก็ลืมนึกถึง ดังนั้น จึงควรคำนึงการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำ
(Leadership) ให้กระจายไปยังคนกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และให้คน
เหล่านั้นได้มีโอกาสแสดงความสามารถแห่งความเป็นผู้นำของตนด้วย เพื่อจะได้เป็นที่
รับทราบและยอมรับของประชาชนทั่วไป เมื่อถึงวาระที่หมดครุณผู้นำกลุ่มปัจจุบันถึงจะมีผู้นำ
อื่นปฏิบัติหน้าที่สืบต่อแทนได้ทันทีโดยไม่มีปัญหาเกิดขึ้น

๒. การขาดแคลนเจ้าหน้าที่

อาจจะ เป็นเพราะเป็นเขตการแทรกซึมของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ เจ้าหน้าที่
ไปประจำหรือเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านราษฎรพัฒนาจึงมีจำนวนน้อยเกินไป ทั้ง ๆ ที่

มีตำแหน่งอยู่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่จริงแม้จะมีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่การที่รองรับภาระหนักอยู่นาน ๆ โดยไม่มีใครช่วยแบ่งเบา ย่อมสร้างความรู้สึกท้อแท้ให้เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ จึงควรดำเนินการแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะทางค่าน ที่จะไปช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนา และการทำให้รูปแบบในการพัฒนาที่ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การพิจารณาส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานในเขตล่อแหลมดังกล่าว ควรเลือกคนที่มีฝีมือเข้าไป เพื่อจะได้เป็นที่หวังได้ว่าจะไปสร้างผลดีให้เกิดแก่งานและประเทศชาติโดย

ส่วนรวม

๓. การเสริมสร้างสิ่งที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

เช่น ถนน เสาหมุ่บ้าน การศึกษา และการสาธารณสุขในหมู่บ้าน สิ่งเหล่านี้มีอยู่แล้วก็จริง แต่ยังไม่ไคมามาตรฐานเท่าที่ควรจะเป็น กอปรทั้งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่สามารถทำความเจริญหรือความเสื่อมมาสู่ชุมชนได้ จึงควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย